

Om boende och distansarbete i skärgården: försöka duger!

TEXT: JAN-ÅKE TÖRNROOS

BILD: HÅKAN EKLUND

I mer än sex år har jag varit inskriven som fast boende i Brändö kommun på Åland. Min fars släktrotter kommer härifrån. Under tiden som Brändöbo har jag konsoliderat min tillvaro i skärgården genom att ha köpt en vinterbonad fastighet som renoverats och som ligger inne i byn. Åretruntboendet har förbättrats avsevärt genom det här.

Allt fler människor som arbetar i tätorter och städer har konverterat sina fastigheter till åretruntboende och vistas (och arbetar) en allt längre tid i skärgården. Men det finns många men för att kunna få arbetet att fördelas på ett effektivt och relevant sätt på två orter. Flera omständigheter borde definitivt tala för att utveckla möjligheterna för distansarbete.

FÖR EGEN DEL, som forskare, spelade följande faktorer in: För drygt två år sedan blev bredbandsförbindelsen, efter många om och men, utbyggd i min hemkommun. Efter en del barnsjukdomar fungerar den nu bra.

Allt flera arbetsmoment kan därför utföras via datorn på distans. Det gäller handledning, forskning, undervisning och kontakter till kolleger inom mitt speciella fält.

Behov finns för att få tid för egen forskning och kontemplation för att kunna arbeta effektivt och

na olika mål i arbetet. Forskningen kräver inläsning och reflektion av det stoff man är involverad i. Det här anser jag vara den största fördelen med arbete på distans, för en lärare och forskare inom det samhällsvetenskapliga fältet

VANLIGTVIS TAR DET ca tre timmar att ta sig till och från Brändö - Åbo. Det kräver därför en noggrann planering. Mötesagendan och föreläsningarna ska läggas upp så att tiden för forskning och andra uppgifter som kräver närvaro vid universitetet kan skötas effektivt. Genom kollektiva trafiklösningar under helgerna får man tillfälle till arbete också under resan; vi vill undvika att använda egen bil i alltför hög grad. Det är också bra att det finns internetuppkoppling på de större skärgårdsfärjorna. Under 35 minuters färden med MS Viggen över Skiftet hinner jag både läsa och svara på e-postmeddelanden.

DISTANSARBETE för en lärare och forskare är ändå inte det lättaste; bredbandsuppkopplingen och arbetssätten idag har dock underlättat arbetet avsevärt. Genom digitala möten och kontakter via Skype har direkta kontakterna förbättrats och via VPN-tunneln på datorn får jag tillgång till de tidsskrifter jag behöver; redan den bokhylla jag har på datorn idag är till stor hjälp. Jag har en stor del av den samlade litteraturen i min bärbara dator idag och vid behov kan jag söka mera via nätet.

Möten och direktkontakten med studerande och kolleger gör att det under terminerna finns ett starkt behov av att vara på plats i Åbo. Jag försöker vara flexibel med handledning och har nästan alltid en tid mitt i veckan då jag är tillgänglig för möten med studerande. Man kan definitivt inte ersätta direktkontakten helt med digital teknik, fast det blivit mycket bättre och lättare. Det beror också på sakens natur. Ibland känns det som om jag är mera närvarande än många studerande.

PÅ AKADEMIN går dagarna till undervisning, möten, handledning och (i allt högre grad) det vi kallar för administration (som idag kan skötas via nätet, men inte alltid). Forskningen blir ofta fragmentarisk och avbruten med andra göromål. Det finns ett dilemma i att man måste vara både närvarande och frånvarande i lämpliga portioner för att kunna uppfylla de krav en akademiker av idag förväntas göra, det vill säga:

- Att publicera forskningsrön, helst i internationella tidskrifter och helst på en kontinuerlig basis.
- Att handleda studerande för grund- och forskarexamen och uppvisa resultat (minst ½ doktor per professor/år och ca 5 magisterexamina per professor/år).
- Att bygga upp forskningsprojekt och skaffa extern finansiering för egna doktorander och forskare/team eller grupper mellan olika universitet.
- Att internationalisera verksamheten och hålla kurser också på engelska och vara med i internationella forskargrupper.
- Att delta i internationella konferenser med föredrag och ordna dylika vid hemuniversitetet och att besöka utländska universitet och bygga upp internationella kontakter.
- Att leda det egna ämnet, personalen och delta i ledande uppgifter på universitetet.
- Att vara aktiv med den sk tredje uppgiften, dvs att delta i samhällsdebatten och synliggöra forskningen i populär form.

Det här utgör kärnan i en professors arbetsuppgifter. Till det här kommer naturligtvis behovet av att delta i de olika institutionsorganen och de arbetsgrupper som hela tiden skapas för olika ändamål (strategiarbete, undervisningsplanering, kvalitetsfrågor, personalärenden, organisering, mm.)

SOM FRAMGÅR av det här blir tiden för forskningen nedtyngd av de många olika krav och förväntningar som akademikerna idag ställs inför. Det gäller speciellt dem som sköter ledande uppgifter i organisationen. Arbetet löper nog en stor risk att bli alltför spretigt.

För min egen del avsåg jag därför att skapa en tvådelad existens där forskningen till vissa vitala delar kunde "flytta ut" medan undervisning och ledningsuppgifterna skulle skötas "i stan". I en artikel i tidskriften Skärgård (nr 2/2006) har jag berört det här och myntat begreppet hybridboende som ett uttryck för det här tvåsamma livet.

HITTILLS HAR FÖRSÖKET inte lyckats alltför väl. Mina ledaruppgifter och behovet att vara på arbetsplatsen kräver min närvaro under den absoluta merparten på min arbetsort. Sommarhalvåret är bättre då jag bla kan åka båt och flexibiliteten ökar. Men det är vinterhalvåret som ger friden och ron att verkligen kunna koncentrera sig i skärgården. Genom undervisningsfria veckor kan distansarbetet planeras i god tid.

Forskningen kunde också läggas ut exempelvis genom att ett forskarteam kunde arbeta koncentrerat i skärgården under kortare tider. Man kunde också ordna mindre symposier och möten speciellt från våren till senhösten för kolleger och

▲ Bildtext. © Fotografen.

▼ Bildtext. © Fotografen.

forskarteam. Det här är underutvecklat och skulle aktivera flera byar som har kapacitet för att arrangera och paketera sådana möten. Här kunde vi själva, vid universiteten i Finland, med fördel aktivera den här tanken! Det här skulle också motivera till distansarbete och en utveckling av den.

JAG TROR ATT MAN borde kunna skapa en mera stabil rytm där man under de akademiska terminerna skulle ha en förlängd helg där minst en dag kunde ägnas åt forskning och vid behov "fjärrnärvaro" med universitetet. Under sommarhalvåret kunde det motsatta gälla dvs kortare, eller "lång vecka vs kort vecka", lösningar kunde vara melodin.

Min övertygelse är nog ändå att närvaron i tillräcklig mån också behövs på arbetsplatsen. Möten i skärgården kunde delvis förbättra situationen och kanske skapa en kreativ miljö för forskarteam och grupper.

Jag måste själv medge att det har varit utmanande att få systemet att fungera. Under de in-

tensivaste studieperioderna är jag närmast en helgpendlare och håller till på Akademien under veckorna. Familjeförhållanden är också en orsak eftersom jag också vill vara med mina nu fyra små barnbarn. Men de har inte heller något emot skärgården, vilket underlättar familjekontakterna.

MINA TANKAR om hybridboende och distansarbete har tagit tid att utveckla och har inte ännu fullt ut kunnat realiseras så som jag tänkt mig. Jag är ännu i ett försöksskede och måste utveckla ett system där familjelivet, transporter och den digitala tekniken ännu bättre kan utnyttjas för distansarbetet och att plocka fördelarna av det. Till en del kan jag skylla på de ledaruppgifter jag påtagit mig.

Till syvende och sist finns det kanske yrken där distansarbetet lämpar sig ännu bättre: konstnärer, översättare, författare, arkitekter och så vidare. De finns ännu många "kanske, kanske, kanske". ♦

Artikelförfattaren

Jan-Åke Törnroos är prefekt för Handels-
högskolan vid Åbo Akademi.

Adress: Henriksgatan 7, 20500 ÅBO

Tfn: + 358 (0)2 215 3266

e-post: jtornroo@abo.fi